

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΣΟΧΟΥ

-

ΚΟΥΔΟΥΝΟΦΟΡΟΙ

ΣΟΧΟΣ

Ο Σοχός, κτισμένος αμφιθεατρικά στους πρόποδες της οροσειράς Βερτίσκου, σε υψόμετρο 650 μ., βρίσκεται 56 χλμ. ΒΑ της Θεσσαλονίκης, στα όρια των νομών Θεσσαλονίκης και Σερρών.

Το πανάρχαιο έθιμο

Οι Κουδουνοφόροι είναι ένα δρώμενο, που συνδέεται με την ευφορία της γης, και τελείται την περίοδο της Αποκριάς, με αποκορύφωμα το τριήμερο της Τυρινής και της Καθαρής Δευτέρας. Έθιμο πανάρχαιο, που τα χαρακτηριστικά του φανερώνουν καθαρά κατάλοιπα των εορτών της Άνοιξης, τα οποία είχαν σχέση με τη γονιμότητα και την καρποφορία της γης. Σύμβολο αυτής της διαδικασίας της φυσικής βλάστησης θεωρείται ο θεός Διόνυσος. Οι τραγόμορφοι Κουδουνοφόροι (Μέριου) του Σοχού Θεσσαλονίκης έχουν βαθιές ρίζες αφού είναι αρχέγονο κατάλοιπο από Διονυσιακές λατρείες και Βακχεία.

Εκείνο που καθιστά ξεχωριστό το καρναβάλι του Σοχού από άλλες τραγόμορφες μεταμφιέσεις είναι το ερωτικό στοιχείο που επικρατεί. Τα παλαιότερα κυρίως χρόνια, οι νέοι ντύνονταν έτσι, γιατί με τον τρόπο αυτό έβρισκαν την ευκαιρία να πλησιάσουν την κοπέλα που αγαπούσαν και να προκαλέσουν το ενδιαφέρον της.

Η ρίζα του εθίμου από τη χριστιανική της εκδοχή

Για την προέλευση του καρναβαλιού υπάρχουν διάφορες εκδοχές. Μια από αυτές σχετίζεται με τον Άγιο Θεόδωρο. Λένε ότι τον 4ο μ.Χ. ο Άγιος Θεόδωρος ήταν στρατηλάτης και πολεμώντας ενάντια στους βαρβάρους, βρέθηκε σε ασφυκτικό κλοιό από τις εχθρικές δυνάμεις σε ένα δάσος και κινδύνεψε να αιχμαλωτιστεί. Αφού εξαντλήθηκαν όλα τα τρόφιμα, για να μην πεθαίνουν οι στρατιώτες από την πείνα, ο στρατηλάτης διέταξε να σφαχτούν τα γίδια που υπήρχαν στο δάσος και να διανεμηθούν στους στρατιώτες του. Κατόπιν έγιναν πολλές προσπάθειες ώστε να διασπαστεί ο κλοιός και να απελευθερωθεί ο Άγιος Θεόδωρος και ο στρατός του, αλλά ήταν αποτυχημένες. Τότε ο Άγιος Θεόδωρος χάρη στη πίστη που είχε προς το Θεό σοφίστηκε να φορέσουν οι άντρες του τα δέρματα από τις γίδες που είχαν σφάξει, στους οποίους κρέμασε και τα κουδούνια των τράγων. Με τη στολή αυτή όρμησαν οι στρατιώτες, εναντίον των βαρβάρων που τους είχαν κυκλωμένους. Οι βάρβαροι βλέποντας τους στρατιώτες σαν κοπάδι ζώων, φοβήθηκαν και τράπηκαν σε άτακτη φυγή. Αυτοί οι μασκαρεμένοι ονομάστηκαν “Στρατιώτες του Αγίου Θεοδώρου”. Σε ανάμνηση αυτού του γεγονότος καθιερώθηκε να τιμούν στο Σοχό τον Άγιο Θεόδωρο και να γιορτάζουν τα καρναβάλια με στολές από δέρματα αιγών και κουδούνια!

Η εντυπωσιακή στολή των κουδουνοφόρων

Χαρακτηριστικά στοιχεία της στολής των Κουδουνοφόρων του Σοχού είναι:

- Τα μαύρα δέρματα τράγων που φορούν
- Τα 5 κουδούνια (4 κυπριά και 1 μπατάλι), που εξαρτώνται από τους ώμους και τη μέση με το ζωνάρι. Το βάρος τους κυμαίνεται από 1 έως 20 Kg.
- Η πλεχτή εσάρπα που διπλώνει στον αυχένα
- Τα κεντητά μανικέτια, που εφαρμόζονται στους βραχίονες
- Η πλουμιστή μάσκα-προσωπίδα με τα μακριά μουστάκια που καταλήγει σε υψικόρουφη κεφαλοστολή, το λεγόμενο καλπάκι.

Απαραίτητα εξαρτήματα είναι η γκλίτσα ή το σπαθί και ένα μπουκάλι ούζο για να κερνούν τους γνωστούς και φίλους, ανταλλάσσοντας ευχές.

Όταν ολοκληρωθεί η τελετουργία του ντυσίματος, οι παρευρισκόμενοι φίλοι και συγγενείς το χτυπούν ελαφρά στην πλάτη και του εύχονται «Στο καλό, υγεία και καλή σοδειά να δίνει ο θεός». Την ίδια στιγμή η μητέρα του, η γιαγιά ή κάποια στενή συγγενής το ραίνει με λίγο νερό και χύνοντας το υπόλοιπο καταγής, εύχεται να είναι ο δρόμος του ελεύθερος, όπως ελεύθερο κυλά το νερό.

Ένωση με τους υπόλοιπους κουδουνοφόρους και τραγούδι

Πλησιάζοντας προς την πλατεία του χωριού, ενώνεται με άλλα καρναβάλια. Αγκαλιασμένοι, με σκυμμένα τα καλπάκια ή και γονατιστοί τραγουδούν τραγούδια «του έρωτα, του παράπουνου και της καταφρόνιας». Σε κάθε παύση των τραγουδιών ξεχύνονται κραυγάζοντας, χοροπηδώντας και τινάζοντας πάνω κάτω εκστατικά τα κουδούνια.

Οι μασκοφόροι αυτοί περνούν από τις γειτονιές και τις πλατείες και τραγουδούν το εξής χαρακτηριστικό τραγούδι: «Τι κακό έκανα ο καημένος μες σ' αυτήν τη γειτονιά και με βγάλαν τ' όνομά μου: ψεύτη, κλέφτη και φονιά! Αχ ντουινιά, κιαφέρ ντουινιά μ' εμένα μην πενιέσαι, δεν ήμουν εγώ που σε εγλένταγα και τώρα μ' απαρνιέσαι!»

Ολοκλήρωση εθίμου την Καθαρά Δευτέρα

Το έθιμο του Σοχινού Καρναβαλιού ξεκινάει με το Τριώδιο και κορυφώνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς και την Καθαρή Δευτέρα.

Την Καθαρή Δευτέρα οι εκδηλώσεις του Καρναβαλιού ολοκληρώνονται με την αναβίωση του εθίμου των μετανοιών. Το έθιμο αυτό στέκεται στον αντίποδα των παραπάνω παγανιστικών εκδηλώσεων και αποτελεί τη σύνθεση για ένα νέο χριστιανικό πρότυπο στη συνέχεια της ζωής. Σύμφωνα λοιπόν με το έθιμο αυτό, οι μικρότεροι σε ηλικία επισκέπτονται τους μεγαλύτερους συγγενείς, φίλους ή γείτονες και ζητούν συγχώρεση για ό,τι κακό έχουν πει ή έχουν κάνει κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία δίνουν άφεση αμαρτιών και όλοι μαζί πλέον ανοίγουν ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή τους.

Μουσείο

Στον Σοχό έχει δημιουργηθεί ένα τοπικόλαογραφικό μουσείο. Σε αντίθεση με άλλα λαογραφικά μουσεία με εντυπωσίασε γιατί ήταν

ένα σύγχρονο μουσείο που υπηρετεί την παράδοση. Το μουσείο είναι στημένο σε ένα παλιό αναπαλαιωμένο σπίτι, το μοναδικό που απέμεινε από το σεισμό του 1978 στο κέντρο της πόλης και εξωτερικά είναι πολύ περιποιημένο και όμορφο. Μέσα σε αυτό υπάρχει η ιστορία των κουδονοφόρων καθώς και αναπαράσταση της στολής τους. Επίσης υπάρχει και αναπαράσταση παλαιού σπιτιού. Ακόμη θα βρει κανείς παραδοσιακές στολές, χειροποίητα εργόχειρα, γεωργικά εργαλεία, χρηστικά αντικείμενα.

Παραδοσιακή γυναικεία στολή γερακίνας

Η στολή αποτελείται από:

- εσώρουχα
- πουκάμισο
- φουστάνι
- ποδιά
- εσάρπα
- πανωφόρι
- κεφαλοκάλυμμα (φέσι) – κόμμωση
- υποδήματα
- κοσμήματα

Όλη η στολή είναι σε διάφορα ζωντανά χρώματα, μεταξωτή και παλαιότερα οι γυναίκες ήταν υποχρεωμένες να υφάνουν στον αργαλειό.

Βέβαια, δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στις περιπτώσεις - αν και μεμονωμένες - ορισμένων ηλικιωμένων γυναικών που, συνεχίζοντας την παράδοση, εξακολουθούν να κυκλοφορούν με την παραδοσιακή τους φορεσιά ακόμη και σήμερα

Γενικά

! Είναι έθιμο που έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς από το 2019.

! Υπάρχει μεγάλη συμμετοχή σε παρελάσεις και δρώμενα σε όλη την Ελλάδα, όπως και ο Σοχός φιλοξενεί άλλα εθίματα και καρναβάλια.

! Οι Σοχινοί δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στην επιτυχία του καρναβαλιού. Υποστηρίζουν, ότι θα πάει καλά η χρονιά μόνο αν θα γίνουν καλά καρναβάλια!

ΠΗΓΕΣ:

- <https://ayla.culture.gr/karnavali-soxou/>
- https://sohosfm.gr/articles.php?article_id=25
- https://www.neapolitia.gr/2021/03/blog-post_1.html
- <https://www.oraiokastro24.gr/%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%B9-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%87%CF%81%CF%8C/>